

ліфікації на базі ВНЗ МВС України видається відповідний документ, копія якого долучається до особової справи.

За результатами успішного проходження спеціалізації, перепідготовки та підвищення кваліфікації поліцейському видається документ за зразком, визначеним МВС України (ч. 8 ст. 75 Закону). Зокрема, це може бути атестат, диплом, свідоцтво, довідка тощо.

5. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 63. – Ст. 2075.

6. Про освіту : Закон України від 23 трав. 1991 р. // ВВР. – 1991. – № 34. – Ст. 451.

7. Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу ОВС України : наказ МВС України від 13 квіт. 2012 р. № 318 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0728-12>.

8. Положення про організацію післядипломної освіти працівників органів внутрішніх справ : наказ МВС України від 05 берез. 2013 р. № 219 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0489-13>

9. Положення про порядок формування кадрового резерву на керівні посади в МВС України, його територіальних органах та підрозділах : наказ МВС України від 17 вересня 2012 р. № 808 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1700-12>.

Павлова Наталя Валеріївна

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПРОВАДЖЕННЯ ТРЕНІНГОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

За часів незалежності в нашій державі неодноразово було здійснено спроби реформування правоохоронних органів. Проте, такого розмаху і реалізації намічених цілей на шляху до побудови принципово нової правоохоронної системи, яка докорінно відрізняється від попередніх, країна ще не бачила.

В основу реформування законодавцями положено досвід боротьби зі злочинністю розвинутих країн (США, Німеччини, Польщі тощо), де рівень довіри серед пересічних громадян до правоохоронних органів досить великий.

Поряд зі створенням в Україні нової правоохоронної структури з відповідними функціями та новими засадами організації діяльності, важливе значення має і підготовка у вищих навчальних закладах (поліцейські школи, академії) нових кадрів майбутніх співробітників вказаних органів.

Скажімо, у процесі підготовки майбутніх співробітників ФБР велика увага приділяється відпрацюванню практичних навичок професійної діяль-

ності в обстановці, максимально наближеній до реальної. Дається комплексна ситуація розслідування певного злочину, і слухачі відпрацьовують її, починаючи з первинних оперативно-слідчих дій (одержання заяви про злочин, огляд місця події, опитування тощо) і закінчуючи затриманням, арештом підозрюваних та поданням доказів їхньої провини в суді. Відпрацювання цих навичок відбувається на тактичному полігоні – «Алеї Хогана», яка є зоною практичного навчання при виникненні реальних проблем. Моделювання злочинів відбуваються в реальному часі і для їх розкриття іноді потрібні місяці. На «Алеї Хогана» постійно працюють близько двох десятків сценаристів, які складають кримінальні історії. Автори та викладачі спостерігають з потайних приміщень за усім, що відбувається. Сценарії розігрують діючі актори, завдання яких – створити справжні ситуації та викликати у слухачів справжні життєві реакції [1].

Практичне навчання у ФРН також базується на вимогах формування у студентів практичних навичок роботи. При практичному навчанні домінує тренінг, тобто програвання різноманітних дій поліцейського відповідно до ситуації. У кадровому штаті навчального закладу є спеціальні працівники, які грають роль потерпілого, громадянина, який знаходиться у стані алкогольного сп'яніння, торговця наркотиками, озброєного злочинця та ін. [2].

Професійна підготовка поліцейських у Польщі полягає у побудові модульних програм. Зокрема, це метод поглиблення у наближену до реальності ситуацію. Зміст таких модулів безпосередньо пов'язаний із життям: для цього поліція у тісній взаємодії із громадськістю проводить аналіз найбільш проблемних ситуацій, а потім на базі отриманих даних розробляються ситуативні модулі для навчання поліцейських. Кожен із цих модулів дозволяє поліцейському з'ясувати, як само він повинен реагувати у тому чи іншому випадку і що зобов'язаний здійснити [3].

Виходячи з цього, можна побачити, що істотними особливостями підготовки поліцейських у вказаних країнах є практична спрямованість підготовки та поглиблена її спеціалізація.

Інститут професійної підготовки співробітників поліції має важливе значення у ході правозастосовної діяльності правоохоронних органів, оскільки від рівня підготовленості поліцейського цілком залежить якість виконання ним своїх функціональних обов'язків та ефективність функціонування правоохоронної системи як такої.

Однак перекласти як на кальку механізм навчання поліцейських з провідних західних держав на український вимір у контексті спроби утворення принципово нових вітчизняних навчальних закладів з підготовки поліцейських є досить проблематичним, оскільки вимагає багато часу та зусиль.

В Україні здавна діють як училища професійної підготовки працівників МВС, так і ВНЗ, де навчаються майбутні правоохоронці і отримують досить непогану підготовку.

Безумовно, у діючих навчальних закладах вельми необхідно удоскона-

лювати навчальний процес, поступово переходячи від теоретичної його складової до практичної і тим самим наближуючи процес підготовки поліцейських до європейських стандартів, але немає потреби започатковувати все з «чистого аркуша». Достатньо ввести нові дисципліни, внести зміни до навчальних планів із збільшенням кількості годин практичного навчання, модернізувати криміналістичні та тактичні полігони, створюючи обстановку, максимально наближену до реальної, а головне – спрямувати науково-педагогічний склад на широке використання інтерактивних методів навчання, відеоматеріалів, наочних засобів, роздаткових матеріалів тощо. Замість класичного викладення лекційного матеріалу слід запровадити лекції з використанням техніки зворотного зв'язку, де б викладач, висуваючи навчальні проблеми, дозволяв активно їх обговорювати, схилив слухачів обмінюватися думками і самостійно робити висновки для практичної діяльності. Головне те, щоб кожний слухач мислив, дискутував, сам навчався здобувати необхідну інформацію.

Між тим, основна частина навчального часу повинна відводитися на відпрацювання практичних навичок. Поліцейські нерідко приймають ризиковані рішення та діють в екстремальних умовах. Неякісна та поверхнева підготовка, незнання, неволодіння та ігнорування тактичними особливостями інколи тягнуть настання тяжких наслідків.

Формування спеціальних якостей, практичних навичок і пристосування до різноманітних ситуацій можна досягти тільки в ході тренінгів. Їх проведення допомагатиме майбутнім правоохоронцям підвищити стійкість до стресів та уникнути типових помилок під час реального несення служби, при виявленні ознак злочину та затриманні злочинців, при підготовці та проведенні оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій. Методи тренінгів повинні визначатися відповідно до мети і поставлених завдань. Під час проведення тренінгів слід застосовувати моделювання постановки увідних завдань та пошуку варіантів їх вирішення, створювати ситуації, що виникають у нетиповій обстановці під час несення служби працівниками поліції та сприяти розробці алгоритму дій з імітацією проведення справжніх дій.

Кожен тренінг повинен містити три блоки – вступний, основний та завершальний і важливо, щоб викладач дотримувався структури цього виду заняття та основних його правил.

Так, у вступному блоці визначається тема, її значення та роль у правоохоронній діяльності працівника поліції, ставиться мета та завдання. Викладач на цьому етапі повинен організувати групу та встановити психологічний контакт, ділові відносини між учасниками, обговорити певні правила поведінки під час тренінгу між кожною підгрупою, розподіливши їх ролі, обговорити очікування слухачів від тренінгу.

В основному блоці слід розіграти рольові ігри, ввідні завдання до яких завчасно розробляються викладачем. Викладач повинен звернути увагу, щоб групові вправи повторювалися багато разів (принцип неоднократності), пос-

тійно ускладнювалися (від безпечної ситуації до ситуації, що переростає в екстремальну). Рольова гра повинна повторюватися 4–5 разів і охоплювати значну кількість слухачів. Будь-яка вправа повинна складатися за такою схемою: причини-наслідки-вихід із ситуації. Для стимулювання групи слухачів до швидкого генерування якомога більшої кількості варіантів відповідей доцільно використати метод «мозкового штурму» (обговорення пропозицій багатьох учасників щодо виходу із ситуації і спільне прийняття оптимально правильного рішення). В діях учасників повинна бути узгодженість, а закінчитися гра повинна чітко і недвозначно. Завершується тренінг складанням службової документації та її аналізу.

У завершальному блоці необхідно підвести підсумки, можна виконати деякі вправи, наприклад «Чи здійснилися очікування?», «Що взяли до уваги?», «Чи виникло почуття завершеності роботи?», «Чи є розуміння того, що потрібно вдосконалити?» та ін., здійснюється оцінювання отриманих оцінок кожною підгрупою, у тому числі і підгрупи, яка виконувала роль арбітра (здійснювала оцінювання виконання кожного завдання) з обґрунтуванням допущених помилок та прийняття неординарних рішень.

Під час підведення підсумку слід звертати увагу на помилки, що найчастіше допускалися під час виконання вправ, і акцентувати усіх учасників на заходах з їх усунення.

Отже, якісна підготовка поліцейських можлива й на базі вже існуючих в Україні навчальних закладів системи МВС, за умов удосконалення навчального процесу і поступового переходу від теоретичного до практичного навчання з одночасним наближенням процесу підготовки поліцейських до європейських стандартів.

1. Асямов С. В. и др. Полиция зарубежных стран: система организации и опыт профессиональной подготовки кадров. – Ташкент, 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vurpsy.com/files/xrest/9/029.htm>

2. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О.А. Банчука. – К. : Москаленко О.М., 2013. – 588 с.

3. Ministry of the Interior and Administration – Poland Official website of the Polish Ministry of the Interior and Administration. – 2011. – P. 15.